

LANDELIJKE BELANGENBEHARTIGING KBO-PCOB

RAPPORTAGE VIERDE KWARTAAL 2016

Vanaf 1 januari 2017 is het eindelijk zover: KBO en PCOB gaan samen verder. In aanloop naar dat moment hebben we de afgelopen maanden al intensief samengewerkt. Vandaar dat we in deze rapportage primair zullen spreken over KBO-PCOB.

Ook in het najaar van 2016 hebben de belangenbehartigers van KBO-PCOB niet stilgezeten. Op al onze speerpunten waren we actief. Zo voerden we een debat met jongeren en ouderen over pensioenen, zetten we ons in voor betere verpleeghuiszorg en pleitten we voor betere bouwregels. Dat en veel meer leest u in deze rapportage belangenbehartiging.

ALGEMEEN

Zilveren Stembusakkoord

De verkiezingen van maart 2017 naderen met rasse schreden. In aanloop daar naartoe pleit KBO-PCOB samen met Omroep Max en de ChristenUnie voor een Zilveren Stembusakkoord. Doel is om de tien punten uit dit manifest – van het voorkomen van eenzaamheid tot een coördinerende minister voor ouderenbeleid - op de formatietafel terecht te laten komen, zodat een volgend kabinet zich serieus gaat inzetten voor een samenleving waarin ouderen een volwaardige plaats hebben. De oproep van de drie organisaties leidde meteen tot veel media-aandacht, onder meer in diverse landelijke dagbladen. Ook was Manon Vanderkaa, directeur van KBO-PCOB, te zien in het televisieprogramma *Buitenhof*. We werken er hard aan om ervoor te zorgen dat al die media-aandacht zich na de verkiezingen gaat uitbetalen in een seniorvriendelijk regeerakkoord.

KOOPKRACHT

Pensioendebat

Op 4 oktober vond in Utrecht het KBO-Pensioendebat plaats. Jong en oud gingen met elkaar in gesprek over de toekomst van onze oudedagsvoorziening. Dat gebeurde in een discussie onder leiding van presentator Cees Grimbergen. Wiskundige en bestuurder Martin Pikaart, hoogleraar Bernard van Praag, universitair docent Marike Knoef en CNV-jongeren bestuurslid Don van der Steeg debatteerden aan de hand van vier stellingen over zowel de AOW als aanvullende pensioenen. Het volop toegestroomde publiek – zowel jongeren als ouderen – mengden zich actief in de discussie over vraagstukken als: “Is pensioenkorting eigenlijk wel nodig” en “moeten AOW’ers AOW-premie betalen?”. We kijken terug op een geslaagde middag waar wederom nog eens bleek dat zowel jong als oud uiteindelijk hetzelfde willen: een eerlijk, solidair pensioen voor alle generaties. We zullen daar de komende jaren hard aan blijven werken.

Bij de PCOB vond een netwerkdag Koopkracht plaats, waar het Nibud naast de ontwikkelingen op het gebied van pensioenen, ook een inkijkje gaf in de uitgavenkant, zoals zorgkosten en woonlasten. Op deze onderdelen vonden ook workshops plaats onder leiding van (externe) deskundigen, waarbij leden handvatten kregen om zelf of in de afdeling mee verder te gaan.

Pensioenkortingen

Op 17 oktober schreef onder meer KBO-PCOB een brief aan staatssecretaris Klijnsma en minister-president Rutte waarin we het kabinet opnieuw opriepen kortingen op pensioenen in 2017 te voorkomen. Wij stuurden het kabinet hiertoe drie voorstellen. Eén: om de noodzaak tot korting te beoordelen, moet gekeken worden naar alle toekomstige verplichtingen van het pensioenfonds en naar het daarbij behorende rendement op het beschikbare vermogen. Vaak zal korting dan niet nodig blijken. Twee: kortingen worden in de wet het laatste middel genoemd. Daarom willen de ouderenorganisaties dat bij een dekkingsgraad van 100% of hoger nooit gekort mag worden. Drie: een kostendekkende pensioenpremie is gewenst. De premie is bij een aantal pensioenfondsen nu niet kostendekkend, en dat betekent dat de kans op korten groter wordt. De stevige lobby richting het ministerie leidde tot twee goede gesprekken met staatssecretaris Klijnsma op het ministerie van Sociale Zaken. Het laatste gesprek werd de opmaat naar het begin 2017 opgericht platform Jong – Oud, waarin jong en oud met elkaar in gesprek gaan over de toekomst van het pensioenstelsel. Hoewel begin januari duidelijk werd dat de meeste pensioenfondsen toch niet hoeven te korten, houdt KBO-PCOB ook wat betreft pensioenen scherp de vinger aan de pols. Onze lobby voor het voorkomen van onnodige kortingen zetten wij onverminderd voort.

Ouderenwerkloosheid

KBO-PCOB bleef ook dit najaar aandacht vragen voor werkloosheid onder ouderen. Er vonden gesprekken plaats met het ministerie van SZW over het Actieplan Perspectief voor 55-plussers. Hier is aandacht gevraagd voor beeldvorming over ouderen door middel van ambassadeurs, verbeteren van het instrumentarium (scholingsvouchers, no riskpolis, et cetera) en een pleidooi gehouden voor de intensivering van de dienstverlening, niet alleen door het UWV maar ook door gemeenten. KBO-PCOB wordt gezien als permanente gesprekspartner in deze. Doordat het economisch iets beter gaat en de werkloosheid daalt, lijkt het soms alsof iedereen erop vooruit gaat. Dat is echt allerm minst het geval. Dat zien we onder meer bij werkloze ouderen. Onder hen daalt het werkloosheidscijfer maar heel mondjesmaat. Alle hens aan dek dus voor een volgend kabinet. Ook KBO-PCOB blijft zich in haar lobby inzetten voor gelijke kansen voor ouderen op de arbeidsmarkt.

Fiscale reparatie voor ex-krijgsgevangenen WOII

Eind 2015 stelde de Rijksoverheid de Uitkeringsregeling Backpay in. Deze regeling is bedoeld als morele genoegdoening aan voormalige ambtenaren en militairen – feitelijk krijgsgevangenen van Japan - die over de oorlogsjaren in Nederlands-Indië geen (of geen volledig) salaris ontvingen en die nog in leven waren op 15 augustus 2015. In de loop van 2016 dienden de eerste voormalige ambtenaren en militairen hun aanvraag in. De honorering van die aanvraag heeft echter fiscale gevolgen. De Backpayregeling wordt door de Belastingdienst weliswaar aangemerkt als bijzonder vermogen, maar dit telt fiscaal wél mee voor de grondslag sparen en beleggen. Dat betekent een hogere eigen bijdrage voor zorg en ondersteuning. KBO-PCOB kaartte dit aan bij de Tweede Kamer, wat diezelfde week nog leidde tot reparatiewerkzaamheden vanuit het ministerie van

Volksgezondheid. Het CAK, dat de eigen bijdrage voor zorg en ondersteuning int, moet haar cliënten actiever gaan wijzen op de mogelijkheid tot het uitzonderen van de backpayregeling voor de eigen bijdrage. KBO-PCOB is blij dat deze groep mensen de morele genoegdoening die zij hebben ontvangen nu daadwerkelijk niet langer hoeven in te zetten voor zorg.

Begroting Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Op dinsdag 6 december debatteerde de Tweede Kamer over de begroting van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. KBO-PCOB stuurde de Kamerleden een brief, waarin we aandacht vroegen voor de sociaaleconomische positie van senioren. We gingen onder meer in op de koopkrachtdaling voor bepaalde groepen senioren, stille armoede onder ouderen, de verhoging van de AOW-leeftijd, de kostendelersnorm (mantelzorgboete) voor mensen met een onvolledige AOW en werkloosheid onder ouderen. Vanuit diverse partijen was er aandacht voor deze kwesties. Ook werden er moties ingediend over onder meer een hogere overbruggingsregeling voor mensen met een AOW-gat, het verbreden van het al lopende actieplan tegen ouderenwerkloosheid, het wijzigen van de rekenrente. Alleen de als tweede genoemde motie kon op steun rekenen van de Kamer. Extra geld vrijmaken om de groeiende koopkrachtkloof tussen gepensioneerden en werkenden te dichten wil het kabinet niet. KBO-PCOB vindt dat teleurstellend en zal in de huidige verkiezingsperiode nadrukkelijk aandacht blijven vragen voor deze belangrijke kwestie.

WONEN, WELZIJN EN ZORG

Cliëntenrechten

De Eerste Kamer heeft dinsdag 4 oktober ingestemd met de wet cliëntenrechten bij elektronische verwerking van gegevens. Deze wet creëert randvoorwaarden voor een goede, snelle en veilige uitwisseling van medische gegevens. In aanloop naar de behandeling van de wet stuurde KBO-PCOB samen met de Patiëntenfederatie Nederland, de Nierstichting en het Reumafonds een brief naar de Kamer waarin wij ons positief uitspraken over de wet. Apothekers moeten nu veel moeite doen om patiëntinformatie te ontsluiten die zij nodig hebben voor veilig medicijngebruik. Deze wet maakt het voor patiënten eenvoudiger om toestemming te geven voor gegevensuitwisseling tussen zorgverleners. Gegevens kunnen nu ook al worden uitgewisseld, maar de nieuwe wet zorgt voor een verzwaring van beveiliging en bescherming. Patiënten krijgen meer inzicht en zeggenschap over hun gegevens. KBO-PCOB verwacht dat dit de betrokkenheid van de patiënt en de correctheid van medicatiegebruik en therapietrouw bevordert.

Begroting Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)

Begin november debatteerde de Tweede Kamer over de begroting van het ministerie van VWS. KBO-PCOB stuurde de Kamer daarom een brief. Daarin vroegen we onder meer aandacht voor hoge zorgkosten waar vooral ouderen en chronisch zieken mee te maken hebben. Ook wezen we op hen grote tekort aan zorgpersoneel, dat vooral in de thuiszorg en in verpleeghuizen erg zichtbaar is. Tijdens het debat werden beide punten uitvoerig besproken, al was er geen Kamermeerderheid voor het verlagen van bijvoorbeeld het eigen risico of andere eigen (zorg)bijdragen). Inmiddels is wel besloten dat, mede ingegeven door het manifest van Hugo Borst en Carin Gaemers dat ook gesteund

wordt door KBO-PCOB, er extra geld wordt vrijgemaakt voor verpleeghuiszorg. KBO-PCOB is daar bijzonder blij mee en blijft de komende tijd de vinger aan de pols houden. De voorgenomen veranderingen moeten nu immers écht gaan plaatsvinden.

Medicijnen botontkalking

Halverwege november stuurde KBO-PCOB samen met KNMP (organisatie van apothekers) en EPHOR (Expertise Centrum voor Pharmacotherapie bij Ouderen) een brief naar minister Schippers waarin we het ministerie Volksgezondheid waarschuwen voor de grote gevolgen van het schrappen van vitamine D3 + calcium uit het basispakket. Deze medicijnen, een middel tegen botontkalking, worden, als het aan de minister ligt, voortaan niet meer vergoed door de zorgverzekeraar. Dat betekent dat veel ouderen, die toch vaak al hoge zorgkosten hebben, het middel misschien niet meer innemen, met alle gevolgen van dien. Een toename aan botbreuken ligt op de loer.

Verpleeghuizen

In navolging van het debat over de begroting van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport werd er ook tijdens een apart debat uitgebreid gesproken over verpleeghuiszorg. In een brief die KBO-PCOB naar de Kamerleden stuurden vroegen we onder meer extra geld vrij te maken voor meer en goed opgeleid personeel, een bezettingsnorm, te werken aan een stimulerend klimaat voor vrijwilligers (die dreigen te stoppen met hun vrijwilligerswerk vanwege de vele wet- en regelgeving) en meer afstemming van zorg op het levensplezier van ouderen. Onze brief werd tijdens het debat aangehaald. Ook vroegen we de leden het manifest van Hugo Borst en Carin Gaemers te omarmen. Zoals u onder meer hierboven (onder 'Begroting Volksgezondheid') heeft kunnen lezen is dat inmiddels ook gebeurd.

Verpleeghuiszorg thuis

Op 24 november ging de Tweede Kamer in debat over de Wet Langdurige Zorg (Wlz). De KBO-PCOB riep de Kamerleden per brief op meer oog te hebben voor kwetsbare ouderen die thuis wonen. Zij en hun naasten raken te vaak verstrikt in de ingewikkelde en ondoorzichtige regelgeving rondom deze wet. De KBO-PCOB ontvangt signalen van medisch specialisten dat mensen die thuis wonen met een zogeheten Wlz-indicatie, niet in aanmerking komen voor een casemanager, iemand die inzicht geeft in hoe om te gaan met dementie in de thuissituatie. Verder zijn de kosten voor de dagbesteding en de casemanager zo hoog dat mensen er geen gebruik van maken, terwijl dit voor mantelzorgers erg belangrijk is om het thuis vol te houden. Wij vinden het onverantwoord dat ouderen en hun mantelzorgers verstoken blijven van deze belangrijke vorm van ondersteuning. Tijdens het overleg kwamen diverse partijen terug op de zorgen die KBO-PCOB uitte.

Preventie

Op 14 december debatteerde de Tweede Kamer over preventie. KBO-PCOB stuurde een brief richting de Kamerleden waarin we pleiten voor gerichte gezondheidsbevordering bij ouderen. Wij willen een integraal preventiebeleid voor senioren. Dit zorgt ervoor dat ouderen langer thuis wonen, sociaal actief en in een goede gezondheid blijven. Gerichte preventie bij ouderen, zoals bijvoorbeeld een rijksvaccinatieprogramma leidt tot lagere kosten en levert veel gezondheidswinst op. Onder meer de Kamerleden Krol (50PLUS) en Bruins Slot bevroegen de minister en de staatssecretaris hierover. Tijdens het overleg gaf staatssecretaris Van Rijn aan dat hij werkt aan een actieprogramma Vitaler

oud, dat hij begin 2017 naar de Tweede Kamer stuurt. Ook KBO-PCOB zal daar haar steentje aan bijdragen.

Langer Thuis wonen

KBO-PCOB overlegde ook dit najaar met de ministeries van Wonen en Volksgezondheid over langer thuis wonen. We vroegen daarin aandacht voor zaken als meer voor senioren geschikte woningen, voor zorg en ondersteuning dicht in de buurt en betaalbare huren.

Mijn Kwaliteit van Leven

Eén op de drie mensen met een zorgvraag geeft aan niet te beschikken over de hulp en/of hulpmiddelen die het best bij zijn/haar situatie passen. Meest genoemde redenen? Zij hebben hier geen geld voor (41%) of komen er niet voor in aanmerking (37%). Dit blijkt uit een analyse van het programma mijnkwaliteitvanleven.nl. KBO-PCOB is samenwerkingspartner in dit landelijke onderzoek. Ruim achttienduizend ouderen, mantelzorgers en mensen met een chronische aandoening of beperking namen deel aan het landelijke onderzoek dat tot 2019 loopt. De uitkomsten van het onderzoek gebruikt KBO-PCOB om bij politici duidelijk te maken dat de weg in 'zorgland' niet goed wordt aangegeven. En KBO-PCOB wijst ouderen op de mogelijkheden die er zijn om het goede loket te vinden. Bijvoorbeeld met onze Vrijwillige Ouderenadviseurs die mensen kunnen helpen in het omgaan met instanties en financiële problemen. Meer hierover kunt u lezen op www.mijnkwaliteitvanleven.nl

BeterOud

Verschillende organisaties uit de sectoren wonen, welzijn en zorg, waaronder KBO-PCOB, hebben zich verbonden in het consortium BeterOud. Hiermee zetten de partijen de beweging voort die Het Nationaal Programma Ouderenzorg in gang heeft gezet. Dit programma stopt eind 2016. Staatssecretaris Martin van Rijn van VWS begeleidde woensdag 30 november de feestelijke overdracht tijdens het congres 'Een nieuwe generatie ouderen(zorg)', waarbij ook KBO-PCOB verschillende workshops verzorgde.

ZINGEVING

Voltooid Leven

Op 13 oktober presenteerde het kabinet een plan om stervenshulp te reguleren voor ouderen die hun leven voltooid achten. KBO-PCOB was verrast door dat voorstel. Vrij recent nog verscheen onderzoek van een commissie van wijzen die verschillende groepen uit de samenleving heeft geraadpleegd over de wenselijkheid en mogelijkheden om hulp bij zelfdoding buiten de criteria van de Euthanasiewet mogelijk te maken. De commissie concludeerde dit voorjaar na uitvoerig onderzoek dat aparte wetgeving gericht op 'voltooid leven' niet nodig is omdat het de praktijk vaak gaat om 'stapeling van ouderdomsklachten' waarin de huidige euthanasiewet in voorziet. KBO-PCOB vond dat een verstandig advies. Bij 'voltooid leven' denkt iedereen aan mondige en autonome ouderen. Uit onderzoek blijkt echter dat het in veel gevallen juist veel eenzame en kwetsbare ouderen zijn die hun leven voltooid achten, bijvoorbeeld omdat ze zich tot last voelen. Stervenshulp voor deze mensen, hoe goed geregeld ook, is in deze gevallen het verkeerde antwoord op een veel

dieperliggend probleem. KBO-PCOB wil daarom dat het kabinet eerst die problemen aanpakt en werk maakt van herwaardering van ouderdom als levensfase. Die visie uitten we niet alleen in de media, maar ook in een brief die we naar de Tweede Kamer stuurden. De argumenten die in deze brief naar voren kwamen werden (deels) overgenomen door diverse Kamerleden (Hanke Bruins Slot, CDA, Carla Dik-Faber, ChristenUnie, Renske Leijten, SP). Bruins Slot en Dik-Faber dienden daarnaast moties in waarin zij respectievelijk het kabinet opriepen het advies van de commissie-Schnabel te volgen en te voorkomen dat mensen hun leven voltooid achten. Beide moties werden helaas verworpen door een meerderheid van de Tweede Kamer. Vanzelfsprekend blijft KBO-PCOB de ontwikkelingen op de voet volgen.

Coalitie van Betekenis tot het Einde

Investeer de komende drie jaar in totaal €1,5 miljoen in het werk van de Coalitie van Betekenis tot het Einde, waar KBO-PCOB deel van uitmaakt. Dat voorstel van de SGP kreeg donderdag 10 november de steun van staatssecretaris Martin van Rijn van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). KBO-PCOB is blij met deze positieve uitspraak en blijft zich de komende jaren samen met de coalitiepartners inzetten om ouderen te stimuleren om te praten over het levenseinde. Onderdeel van onze activiteiten Coalitie Van Betekenis tot het Einde is de website en campagne ikwilmetjepraten.nl. Doel van daarvan is om iedereen ervan bewust te maken dat het belangrijk is om het gesprek over de laatste fase van het leven aan te gaan.

VEILIGHEID

Bouwregels

Op 12 december bracht KBO-PCOB samen met Ieder(in), de Branchevereniging Nederlandse Architectenbureaus, Vereniging Bouw & Woningtoezicht Nederland en de Woonbond een gezamenlijk statement uit over de nieuwe bouwregels die door het kabinet zijn voorgesteld. Ouderen blijven steeds langer zelfstandig wonen. Ook zijn er mensen met een beperking die zelfstandig willen gaan wonen. Volgens de organisaties moet de Nederlandse woningvoorraad daarom zo snel mogelijk passend voor iedereen worden gemaakt. Verder moeten gebouwen goed toegankelijk zijn, zodat iedereen er gebruik van kan maken. Volgens de belangenorganisaties kan dit makkelijk worden gerealiseerd via de nieuwe bouwregelgeving. Maar in plaats van strengere eisen te stellen, worden er in het kabinetsvoorstel juist voorwaarden geschrapt. In de volgende rapportage Belangenbehartiging hopen we u nader te kunnen informeren over de resultaten van het overleg dat de Kamer over dit onderwerp voerde.

Veilig thuis wonen

Dit najaar ging KBO-PCOB in gesprek met de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), de zorgverzekeraars en andere ouderenorganisaties om te kijken hoe veilig thuis wonen beter ondersteund kan worden. De insteek van KBO-PCOB bij die gesprekken is breed: wat ons betreft gaat het bij veilig thuis naast valpreventie en brandveiligheid ook om voorkomen van inbraak en babbeltrucs (financiële mishandeling). Met het ministerie van Volksgezondheid wordt gekeken naar mogelijkheden van een preventie-coalitie; met Binnenlandse Zaken kijken we naar de mogelijkheden om een folder over brandveiligheid voor Wmo-consultanten uit te breiden naar informatie over valpreventie en babbeltrucs. Daar betrekken we ook de VNG bij, net als partijen zoals de Brandweer.

Senioren en fraude

Eind november heeft KBO-PCOB gesproken met het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid over senioren en fraude. CCV heeft een informatieve animatiefilm ontwikkeld die senioren praktische tips geeft over het veilig online winkelen. De film is beschikbaar op <https://youtu.be/b5JB96GJueA>. Meerdere partijen pakken dit onderwerp actief op. Zo heeft FraudeHelpdesk een speciale webpagina gemaakt voor senioren en fraude: www.fraudehelpdesk.nl/senioren.

Ouderenmishandeling

Na een stilteperiode vanuit het ministerie van VWS is er dit kwartaal op meerdere fronten beweging te constateren. De Brede Alliantie Financieel Veilig Ouder Worden, waar ook KBO-PCOB in zit, wordt steeds concreter in haar aanpak, op gebied van de banken, de bewindvoerders en mentoren. Ook zijn onze belastinghulpverleners in beeld die wellicht bijgeschoold kunnen worden. Ook zijn er nu concrete plannen voor lokale pilots op het gebied van zogeheten ontspoorde mantelzorg en landelijke bijeenkomsten op het gebied van handelingsverlegenheid. De KBO-PCOB blijft aandacht vragen voor de noodzaak van voorlichting onder ouderen en voor de regie bij het slachtoffer.

DIGITAAL

Uitsluitend digitaal

In november stuurde KBO-PCOB de staatssecretaris van Financiën een brief over het uitsluitend digitaal verzenden van definitieve toeslagen door de Belastingdienst. Deze ontwikkeling baart ons zorgen. Te meer omdat van de 1,2 miljoen senioren die geen internet gebruiken, de helft verwacht dat ook nooit meer te zullen gaan doen. In de halfjaarsrapportage van de Belastingdienst wordt ruim aandacht besteed aan de ondersteuning die de Belastingdienst ontwikkelt; dat betreft met name ondersteuning ten behoeve van de digitalisering. Anders dan de staatssecretaris zien wij veel mensen die niet gewend zijn aan digitale communicatie, en ook al weten ze digitale hulp te organiseren juist ongemak zien in uitsluitend digitale communicatie. Wij pleiten voor een maatwerk (papier) oplossing. Bemoedigend om te zien is dat in de verkiezingsprogramma's van diverse politieke partijen is opgenomen dat wie zijn post van de Belastingdienst op papier wil blijven ontvangen, daartoe in de gelegenheid moet worden gesteld. Eind januari 2017 werd een motie daarover van CDA-Kamerlid Pieter Omtzigt aangenomen, wat betekent dat de blauwe envelop niet zal verdwijnen, maar naast de digitale post zal blijven bestaan. KBO-PCOB is blij met dit mooie lobbysucces.